

VOORWOORD

Deze INFO kan maar op één manier beginnen en wel met een IM voor Ton van Rijen, oud-voorzitter van Benegora. Ton overleed vlak voor Pinksteren nadat hij geheel onverwacht een zware operatie moest ondergaan. Die krachtsinspanning kon zijn hart helaas niet meer opbrengen.

Naast droevig nieuws is er ook goed nieuws. Het bestuur heeft Jan Andriese bereid gevonden zich als voorzitter te kandideren.

Binnenkort meer nieuws over de Algemene Vergadering. Verder in deze editie de laatste stand van zaken met betrekking tot een aantal lopende zaken en het Nederlandse en Brabantse mestprobleem.

Bert Zwierts, secretaris

IN MEMORIAM TON VAN RIJEN

Wij werden opgeschrikt door het plotseling overlijden van onze oud voorzitter Ton van Rijen. Ton was al actief voor Benegora maar toen hij stopte met werken werd hij in 1991 tot voorzitter benoemd.

Benegora had een paar kwakkeljaren achter de rug na het overlijden van de markante voorzitter Robert Deeleman.

Ton ging er vol tegen aan en hij was 14 jaar lang een gedreven, betrokken, inspirerende en overtuigende voorzitter.

BENEGORA staat voor Belgisch Nederlands Grensoverleg Regio Antwerpen. Dat overleg stond Ton op het lijf geschreven. Hij wilde meepraten, aan tafel zitten, liefst in een zo vroeg mogelijk stadium en bij voorkeur vóórdát meningen gevormd waren. Want Ton had ideeën zat.

Onze regio, Zuidwest-Brabant, kende hij als zijn broekzak en die lag hem na aan het hart. Hij vond dat men in den Bosch, bij de provincie, een schromelijk tekort aan aandacht had voor de problemen en de schoonheid van de streek. Maar dat veranderde snel. Ton nodigde de CdK, de heer Houben, uit om persoonlijk poolshoogte te komen nemen. Die wilde wel, maar.... in cognito! Er werd een busje gehuurd en de heer Houben kreeg alle hoeken en gaten van de regio te zien. Hij had echt geen idee van de omvang van de industriële ontwikkelingen net over de grens en de impact op de Zuidwesthoek. Een direct gevolg was dat de nieuwe burgemeester van Ossendrecht de expliciete opdracht meekreeg

om grensoverschrijdende contacten te leggen en, in den Bosch, stond de deur open en men wist ons te vinden.

Een milieuvereniging krijgt wel eens het verwijt een *'one issue'* partij te zijn. Lekker makkelijk. Nou, dat wás Benegora al niet en onder Ton's bewind al helemaal niet. Hieronder een greep(je) uit de lange lijst van activiteiten. De selectie illustreert de gedreven, betrokken, inspirerende en overtuigende persoonlijkheid die Ton van Rijen was.

- *'De Brabantse Wal (voor)uitzichten'*. Een bijdrage aan een provinciaal symposium
- *'t Brabants mandje lekt'*. Tips en voorstellen voor het provinciaal waterhuishouding plan
- *Voorstel: Sporthotel Wilhelminakazerne à la Papendal*. Wieleridee avant la lettre
- *Lakprofielen groeve Boudewijn*
- *Ontwerpen voor de nieuwe woonwijk Bergse Haven*
- *ZeeBra*. Gezamenlijke visie van Benegora, de Brabantse en Zeeuwse milieufederatie, op het Deltagebied tussen Goes en Roosendaal
- *Educatief project De Brabantse Wal*. Bestuurslid Jan Andriese kreeg de 'opdracht' een lespakket te ontwikkelen. Hij was toch onderwijzer!
- *Et cetera, et cetera, et cetera*

Ton deed veel, héél erg veel zelf maar schakelde ook studenten in van bijvoorbeeld Hogeschool Larenstein en de TU-Delft, begeleidde die ook, respectievelijk zat andere bestuursleden achter de broek. En niet te vergeten ons periodiek BENEGORA INFO die Ton vaak geheel of gedeeltelijk voor zijn rekening nam.

De Brabantse Wal was misschien wel Tons' oogappel. Hij was de initiator van de stichting de Brabantse Wal. Samen met Namiro en een aantal Heemkundekringen werd in 1995 de stichting opgericht. Als eerste activiteit werden wandelroutes uitgezet en er werd een gids gedrukt. Een groot succes, binnenkort komt de vijfde druk uit. Willem de Weert was (en is) in dit geval het 'werkpaard'.

Ton meende dat er ook een boek moest komen en vond dat *'partner in crime'* Willem de Weert dat moest schrijven. Het duurde even maar het boek *'Ontdek de Brabantse Wal'* kwam er. Een geweldig mooi boek en al bijna de helft van de tweede druk is verkocht.

Ton trad in 2005 af als voorzitter. Maar denkt u maar niet dat we niets meer van hem hoorden. Hij bleef betrokken en regelmatig ontvingen we een mailtje. Complimenten voor een goede brief of de INFO, maar ook met onderwerpen en tips waar we aandacht aan zouden kunnen besteden. Tot voor kort nog met betrekking tot de kerncentrale Doel. Daar hebben we veel aandacht aan besteed maar Ton had nog een aantal zaken die we ook zouden kunnen/moeten aankaarten en verwees ook naar zijn rapportje *'Doel, matig beleid'* dat hij een 'eeuw' geleden al eens schreef.

En als er niet snel genoeg gereageerd werd kwam er al snel een herinnering! Hoewel zijn gezondheid al een tijd te wensen overliet, was Ton altijd nog *'still alive and kicking'*. Het was dan ook flink schrikken toen we het bericht kregen dat Ton was overleden.

Het bestuur van de milieuvereniging BENEGORA is Ton voor zijn inzet en bijdragen bijzonder dankbaar.

KERNCENTRALE DOEL

Zoals u weet hebben we, net als Greenpeace België, schorsing en nietigverklaring gevraagd van de door de BE-overheid genomen besluiten die het mogelijk maken dat de kernreactoren Doel 1 en Doel 2 nog 10 jaar door Engie (Electrabel) uitgebaat mogen worden. In maart is het schorsingsverzoek behandeld en inmiddels heeft RvS uitspraak gedaan en het verzoek afgewezen. De aangevoerde argumenten waren niet sterk genoeg om de opgestarte reactoren, in afwachting van het uiteindelijke oordeel, direct weer stil te leggen. Inmiddels is bij RvS aangegeven dat we de procedure 'ten gronde' willen voortzetten. Naar verwachting kan daar wel een jaartje mee gemoeid zijn.

SCHELDEWEG

De mooi aangelegde Scheldeweg maakt deel uit van de structuurvisie Centrum Hoogerheide die onlangs ter inzage lag. Drie jaar geleden hebben we daarvoor al ideeën aangeleverd. Onze mening over het masterplan was destijds *'Te veel (zichtbaar) rood en nog te weinig groen'*. In ons alternatief *'Groen en bebouwing'* was vanuit de polder van de bebouwing niet meer dan een *'rode glimp'* te zien.

Naar aanleiding van onze op- en aanmerkingen werden, met wisselend succes, aanpassingen gerealiseerd maar er bleef nog wel het nodige te wensen over. Daarom is een zienswijze ingediend. Ons belangrijkste bezwaar betreft de voorgestelde bebouwing op 'de bult', officieel heet dat het landhoofd.

We hadden dus al bedenkingen bij het eerste idee en nu er sprake is van een 'rode klomp' in plaats van een 'rode glimp', helemaal. In onze zienswijze doen we dan ook een hernieuwde poging en vragen het college de regie weer op te pakken om van het landhoofd echt iets moois te maken. Met een '13 in een dozijn' appartementengebouw gaat dat niet lukken. Hieronder het betreffende deel uit ons pleidooi.

Landhoofd

Het noordelijk talud blijft behouden als 'zichtbaar rudiment' van de provinciale weg. Ook dit maakt deel uit van de geschiedenis van dit gebied. Het talud biedt bovendien mogelijkheden om te genieten van een mooi uitzicht over de Noordpolder en de hoogteverschillen van de Brabantse Wal (citaat uit van A naar B).

Het landhoofd is gelegen aan de Napoleontische Route en is 'een venster' op het landschap van de laaggelegen polders. Omgekeerd is vanuit ruimere omgeving het landhoofd een kunstmatig element dat zich duidelijk toont.

De centrumvisie c.q. het Masterplan (voorlopig ontwerp), presenteert een nieuwe dorpsrand met wonen, winkels en groen. De rommelige achterkant van het centrum die na de transformatie van de Scheldeweg in beeld is gekomen, wordt daarmee afgeschermd. Zo wordt het dorp naar de Scheldeweg en de polders gekeerd. Op het landhoofd was aanvankelijk een laag, en relatief kort appartementengebouw gedacht. Vanaf het begin van het overleg met uw gemeente hebben wij gepleit voor een specifiek bebouwingselement aan de kop van het landhoofd. Wij refereerden destijds (2013) aan 'een torentje á la Rossi'.

En dat vanuit drie oogmerken:

- tonen van de nieuwe dorpsrand en accentueren van het 'historische' landhoofd
- relatie leggen met de kerktoren als historisch hoogtepunt (vormverwantschap)

- plaats maken voor een gebouwde voorziening voor het toerisme (rust-/ uitzicht- en vertrekpunt voor wandel en fietsroutes, informatie en horeca). Een publieke functie op deze, in de verre omtrek bijzondere plek, is volgens ons vanzelfsprekend.

In de loop van de tijd is in het Masterplan het beeld van het landhoofd aanzienlijk gewijzigd. Sinds najaar 2015 zijn twee appartementsgebouwen geprojecteerd in tegengestelde getrapte gelaagdheid van 4 naar 3 naar 2 lagen (symmetrische opstelling). De grootste hoogte is aan beide uiteinden gedacht. De lengte bedraagt tweemaal 50 meter. Ten opzichte van de nabije woongebieden aan de Onderstal zijn de massaliteit en de lengte zeer dominerend. De symmetrie doet daarbij afbreuk aan de vorm van het landhoofd. Het aantal appartementen is gaandeweg fors toegenomen tot 32 stuks, en betreft uitsluitend koop. De architectuur is heel algemeen en zeker niet specifiek voor deze unieke plek. Het massieve karakter, hoogte en lengte, wordt nog versterkt door de donkerrode gevelbekleding van het meest zichtbare gebouw. Wel is in de loop van de tijd de situering minder pregnant gemaakt door verschuiving naar de achterzijde en naast de kop van het landhoofd en door trapsgewijze verlaging van het landhoofd met meerdere meters. Die verlaging is dan weer strijdig met *'het behoud als zichtbaar rudiment'*, m.a.w. als herkenbaar geheel.

Een recreatieve functie is mogelijk door een dubbelbestemming. De realisering is echter aan de ontwikkelaar. De toeristische en publieke voorziening blijft daarmee zeer onzeker.

De voortdurende veranderingen in het Masterplan en misschien ook de invloed van de inmiddels op het toneel verschenen projectontwikkelaar daarop, hebben voor ons de bebouwing op het landhoofd niet acceptabel gemaakt.

Op initiatief en door de inspanningen van de gemeente, is een bijzondere plek ontstaan die zeer speciale ontwikkelingsmogelijkheden biedt. Wij verzoeken u dan ook van deze locatie primair een niet te missen pleisterplaats te maken, met uitzicht, oriëntatie, verblijf, informatie en horeca, bescheiden geaccentueerd op de kop met een architectonisch lichtvoetig, rijzig en eigenzinnig *'landmark van allure'*, eventueel met enige, in vorm en kleur bescheiden

woonbebouwing, het geheel passend in het groene kader van de nieuwe dorpsrand.

Om er een niet te missen pleisterplaats van te maken, waardevol voor de hele regio en (waarom niet) nationaal uniek, vergelijkbaar met de *'Mozes-brug'* en de *'Pompejus-uitkijktoren'* op fort de Roovere, adviseren wij het uitschrijven van een prijsvraag. Een dergelijke uniek architectonisch kunstwerkje past geheel in de 'van A naar B' visie, die stelt: *'De (nieuwe) dynamiek langs de Napoleontische Route wordt geaccentueerd door kunstobjecten op de rotondes. Deze objecten vertellen het verhaal en de transitie van de Brabantse Wal'*.

Uiteindelijk zal de gemeenteraad moeten beslissen. We hebben een kopie getuurd en de hoop uitgesproken dat onze inbreng op waarde geschat zal worden en de raad het heft in handen neemt en kiest voor een *'niet te missen pleisterplaats op het landhoofd langs de Napoleontische Route'*.

ECOTUNNEL

Het vermaledijde ecotunneltje onder de Antwerpsestraatweg en die onder de A58, hebben al heel wat tongen los gemaakt. Er deugt maar weinig van, geldverspilling, gevaarlijk, je wordt gelanceerd, verkeerde plek, wie verzint nou zo iets etc.

Nou, daar is wel wat meer over te vertellen. Allereerst een aantal citaten uit een lezing die de directeur van het Wereld Natuur Fonds onlangs in Zeeland hield.

'In de Europese biodiversiteitslijsten bungelt Nederland onderaan. We laten nog nipt Malta achter ons, de overige 26 EU-landen kennen een hogere soortenrijkdom dan NL. Twee derde van onze beschermde natuurgebieden bevindt zich in een matige tot slechte staat van instandhouding.....Exact zullen we het nooit weten, maar het Planbureau van de Leefomgeving gaat er veiligheidshalve maar van uit dat 85% van de populatieomvang van dier- en plantensoorten die een eeuw geleden in NL algemeen voorkwamen, is verdwenen..... Vóór 1990 is er door industrialisatie, bevolkingsgroei en intensivering van de landbouw een heuse slachting aangericht onder veel voorkomende dier en plantensoorten in NL. Van de veldleeuwerik, nog niet zo lang geleden, het meest algemeen voorkomende akkervogeltje, zijn we

één miljoen broedparen kwijt, ofwel 95% van de populatie. De palingstand nam met 97% af. De gruttostand met 70%. Door versnippering van gebieden zijn populaties vaak te klein, zij kunnen zich niet vermengen en inteelt dreigt.

Geen vrolijk stemmend verhaal en het probleem speelt dus al heel lang en, na 1990, ging de urbanisatie, industrialisering en niet te vergeten de intensivering en groei van de landbouw en vee-industrie door. Men zag in dat het de spuigaten uit bleef lopen en op VN en EU-niveau werden verdragen afgesloten. We kregen de Vogel- en Habitatrichtlijn en de EHS, de Ecologische Hoofdstructuur (is nu Natuurnetwerk Nederland). Eén van de opdrachten is barrières tussen natuurterreinen op te heffen door het aanleggen van ecologische verbindingzones zodat dieren kunnen migreren.

En zo zijn we weer terug bij dat vermaledijde ecotunneltje. Werd dus wel tijd dat het er kwam. Totale kosten: Acht ton waarvan € 25.000 voor rekening van de gemeente Woensdrecht plus € 25.000 uit het Planet potje van Aviolanda (groen voor rood) en de rest, voor de tunnel onder de A58, is voor rekening van RWS.

En ja, doordat kabels niet diep genoeg bleken te liggen, zijn we een vervelende hobbel rijker. De kabels eerst verleggen, dat zou de gemeente pas echt veel geld gekost hebben. Die hobbel moeten we dan toch maar voor lief nemen vindt u niet? Niet te hard, en met een schietgebedje er over heen en maar hopen dat de amfibieën en het andere klein wild hun weg vinden en er wel bij varen.

FALEND MESTBELEID

DE KOOL, DE GEIT en het Nederlandse MESTBELEID Waarom het wensdenkende mestbeleid niet werkt

Dit is de titel van het boekje waarin Leo Lamers op toegankelijke wijze uitlegt waarom het mestprobleem al meer dan 25 jaar hoog op de Nederlandse beleidsagenda staat.

Al die tijd is er geen oplossing gekomen. Hij legt uit welke problemen voortkomen uit de grote veestapel en hoe politiek en landbouworganisaties telkens weer achter de illusie van mestverwerking aan blijven lopen. Alle cijfers en beweringen zijn gebaseerd op officiële bronnen (CBS, RIVM, persberichten LTO etc.) Het ISBN nr. van het boekje is: 978 90 77824 14 6

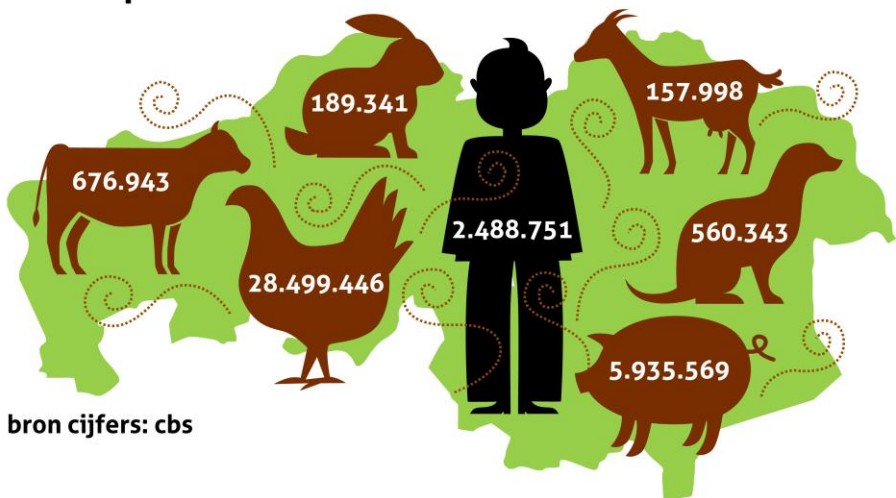
Leo Lamers is al een loopbaan lang beleidsadviseur voor alles wat met de kwaliteit van ons landelijk gebied te maken heeft. Hij schreef eerder *'Het grote groene misverstand, ontmaskering van een tunnelvisie op de landbouw en het landelijk gebied'*.

Brabant spant de kroon met het aantal dieren en de hoeveelheid mest. De veehouderij is een vee-industrie geworden. Met alle gevolgen van dien. De volksgezondheid wordt bedreigd, er is een groot mestoverschot en er zijn regio's waar het leven allesbehalve goed is. Daar is sprake van stank, verstening, lawaai en een onleefbare situatie. Men is er bedolven onder een deken van stank, fijn stof en op mensen overdraagbare ziektekiemen.

Gedeputeerde Anne-Marie Spierings moet met voorstellen komen voor het Brabantse probleem. Simpel zou je zeggen: Minder staarten = minder mest. Maar nee ze blijft inzetten op wat al 25 jaar niet lukt en al een heleboel subsidie kostte: *mestverwerking/ -verwaarding* en ze vindt dat de sector moet kunnen blijven groeien. Wellicht niet in de zwaarst belaste regio's maar Brabantbreed wel. Er wordt dus nog steeds voor de sector gekozen i.p.v. voor de burger en zijn leefomgeving.

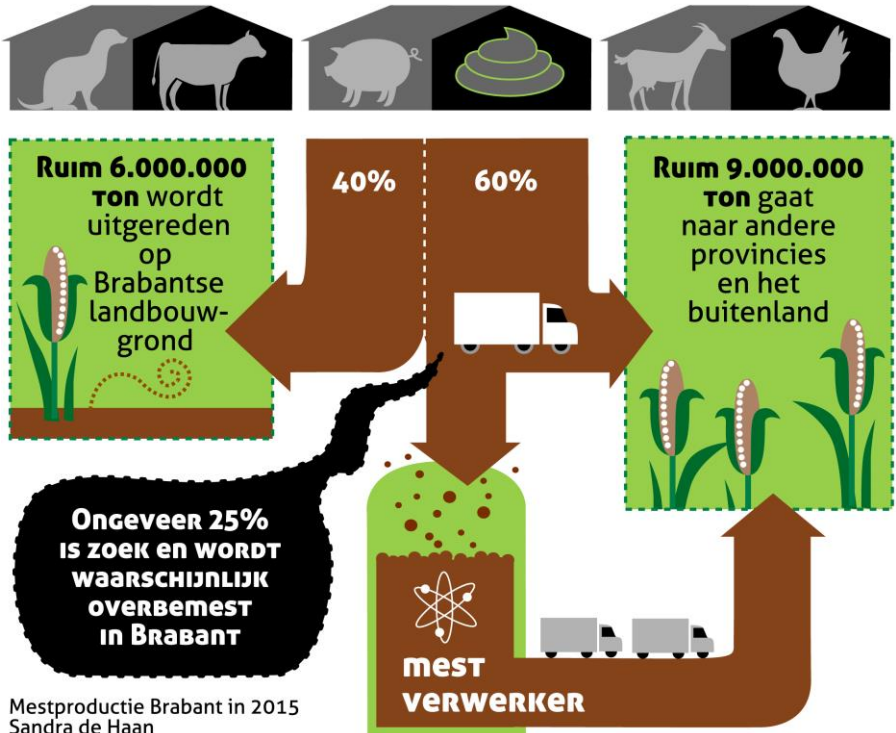
Hieronder de jaarcijfers van het aantal dieren en de mest die ze produceren: *35 miljoen dieren en 15 miljard kilo (15 mln ton) mest!*

Veestapel Brabant 2015

bron cijfers: cbs

Waar gaat die ruim 15.000.000 ton Brabantse mest heen?

Mestproductie Brabant in 2015
Sandra de Haan

De meststoffenwet regelt dat mest, die niet afgezet kan worden, niet mag worden geproduceerd. Maar ondanks een legertje ambtenaren produceert de veestapel nog steeds een overschot, al jaren lang. Er wordt dus veel meer mest geproduceerd dan op landbouwgrond gebruikt kan worden. Door geknoei met bemesting en creatief boekhouden lijkt op papier dat het overschot netjes afgevoerd wordt uit de overschotgebieden. In de praktijk komt 25% illegaal als overbemesting op landbouwgrond. Zo wordt dure mestverwerking omzeilt. Bij overheden en landbouworganisaties is dit ook bekend. De landbouwsector heeft steeds weer beloofd het mestoverschot zelf op te lossen maar de individuele boeren hadden ze niet in de hand en met het afschaffen van de melkquota in het verschiep werd de veestapel nog eens flink uitgebreid. Nu zit men niet alleen met

nog meer mest maar ook nog met een melkoverschot en dus te lage prijzen. Ze hebben zich lelijk in de vingers gesneden. Ondernemersrisico zou je denken maar nee, wij mogen weer bijspringen. De LTO vraagt 23 miljoen subsidie om een deel van de koeien te laten slachten. Naast alle dierenleed die dit oplevert is ook de belastingbetaler de dupe (*Trouw, 2-08-2016*).

Dat is dan de sector die altijd vroeg om minder regels en maximale vrijheid.

Als u dit soort praktijken en cijfers tot u door laat dringen en zich realiseert dat bestuurders blijven kiezen voor groei en niet voor het welzijn van mens en dier, dat er wéér gesubsidieerd moet worden, bekruipt u dan ook niet de gedachte: *Waarom, en hoe lang pikken we dit nog?*

Het Burger Platform Minder Beesten (BPMB) is een petitie gestart die we ondersteunen en van harte aanbevelen. Hieronder de volledige tekst. Op de website www.minder-beesten.nl, meer informatie en daar kunt u de petitie tekenen. Zegt het voort.

PETITIE

Nóg meer mest, nóg meer vee, provincie Brabant stop ermee!

Brabant is de meest veedichte provincie van Nederland. Er zijn veel te veel varkens, kippen, koeien en geiten in Brabant en de aantallen blijven maar groeien. De gevolgen voor de volksgezondheid, de leefbaarheid en het milieu zijn ernstig. De enorme veestapel heeft geleid tot een gigantisch mestoverschot. De vee-industrie bouwt grote mestfabrieken in Brabant om nóg meer dieren te kunnen houden. Dat leidt tot verdere aantasting van onze nu al overbelaste leefomgeving en grote risico's voor onze gezondheid. Provinciale Staten van Noord-Brabant hebben nú de kans dit te voorkomen en te kiezen voor een stop op de groei van de veestapel in heel Brabant. Moedig jij ze aan het juiste te doen door deze petitie te ondertekenen?

**Wij,
bezorgde burgers,
constateren**

- dat het leefmilieu in een groot deel van Brabant slecht is door stank en fijnstof van de vee-industrie;
- dat de volksgezondheid in het geding is door onder andere fijnstof, antibioticaresistente ziektekiemen en levensbedreigende virussen, zoals de Q-koorts heeft aangetoond;
- dat de biodiversiteit achteruit holt door ammoniakuitstoot van de vee-industrie, overbemesting en eenzijdige productie van gras en maïs voor de veestapel;
- dat niet de vervuilende vee-industrie maar de burger opdraait voor de rekening van het vervuilen van bodem, water en lucht;
- dat de Brabantse veestapel maar blijft groeien (inmiddels 36 miljoen dieren op 2,5 miljoen mensen);
- dat dieren in de vee-industrie vaak onder zeer slechte omstandigheden leven;
- dat de Brabantse veestapel meer dan 15 miljard kilo mest produceert; daarvan is maar liefst 60 procent mestoverschot;
- dat in Brabant 10 keer meer vlees wordt geproduceerd dan geconsumeerd; er wordt dus vooral voor de export geproduceerd;
- dat de vee-industrie met subsidies grootschalige mestfabrieken in Brabant bouwt om de veestapel in stand te kunnen houden en verder te kunnen uitbreiden;

en verzoeken

Provinciale Staten van Noord-Brabant:

- een onmiddellijke stop in te stellen op de groei van de veestapel in héél Brabant;
- geen nieuwe mestfabrieken toe te staan;
- de omschakeling naar grondgebonden en diervriendelijke veehouderijen maximaal te stimuleren;
- maatregelen te treffen om de Brabantse veestapel fors in te krimpen.

BP - BUITENGEBIED WOENSDRECHT

De gezamenlijke milieucclubs hebben Mr. Jan-Eelco Dijk een zienswijze laten indienen tegen het ontwerp bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Woensdrecht. Een aantal punten worden hier kort toegelicht. De volledige tekst staat op de website.

Bewerking van mest- en agrarische producten

Er worden mogelijkheden geboden voor het bewerken van agrarische producten van derden en van mest van het eigen bedrijf. Met het bovenstaande over de vee-industrie begrijpt u dat we be- en verwerken van mest niet zien zitten. Met betrekking van bewerken van agrarische producten (eventueel incl. van derden) vragen we ons af of de regels in overeenstemming zijn met provinciale verordening ruimte. Wat ons betreft horen dit soort activiteiten, zeker voor zover niet grondgebonden, op een industrieterrein thuis.

Ammoniakemissie

Hoewel er voorwaarden gesteld worden met betrekking tot nieuwvestigingen en uitbreidingen van de vee-industrie is het toch mogelijk te groeien. Naar aanleiding van onze eerdere opmerkingen is een ammoniak standstill opgenomen op het huidige niveau. Op zich zijn we daar blij mee maar er is thans al sprake van een forse overschrijding van de kritische depositiewaarden in Natura 2000 gebieden. Wij vinden dat de gemeente een vermindering van de uitstoot moet nastreven. Ook wordt het verband gezondheid en vee-industrie aangekaart. Recent onderzoek heeft het verband duidelijk aangetoond.

Vergroten recreatiewoningen

De gemeente wil de huidige 65m² oprekken naar 100m² Hoewel we de trend naar meer luxe onderkennen vinden we dit toch wel een erg forse verruiming. Vooral ook omdat een wijzigingsbevoegdheid van recreatie naar wonen is opgenomen.

ALGEMENE VERGADERING

Binnenkort zal een AV gepland worden. U begrijpt dat één agendapunt al bekend is. De verkiezing van een nieuwe voorzitter. Jan Andriese, die al eerder bestuurslid geweest is, is bereid gevonden zich te kandideren. Datum en agenda volgen nog maar nu wordt alvast de vermeld dat tegenkandidaten en/ of andere kandidaten voor het bestuur zich kunnen melden bij de secretaris.